

OBNOVA TRESTNÉHO KONANIA A ASPERAČNÁ ZÁSADA

Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, je potrebné (i) vzhľadom na totožný text, ducha i predmet a spôsob regulácie, ale najmä na účely (ii) naplnenia princípu spravodlivého súdneho procesu a (iii) ochrany subjektívnych hmotných aj procesných ústavných práv dotknutých fyzických osôb, ktorým bol uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb., vyvodit' pri použití sudcovskej tvorby práva v zmysle vyplňania medzier v zákone aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 v časti „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 46/2015 z 3. septembra 2015)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť M. D., zastúpeného ustanoveným advokátom M. C. vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom v konaní a uznesení Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tos 27/2014 z 19. marca 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tos 27/2014 z 19. marca 2014 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tos 27/2014 z 19. marca 2014 z r u š u j e a vec v r a c i a na ďalšie konanie.

3. M. D. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré mu j e Krajský súd v Nitre p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ustanovenému právnenému zástupcovi M. C. p r i z n á v a odmenu a náhradu hotových výdavkov v sume 355,73 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiattri centov), ktorú mu j e p o v i n n á uhradiť Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet Advokátskej kancelárie... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Krajský súd v Nitre j e p o v i n n ý uhradiť štátu odmenu a náhradu hotových výdavkov právneho zástupcu M. C. v sume 355,73 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiattri centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky... vedený v Štátnej pokladnici do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti sťažnosti M. D. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2014 doručená sťažnosť M. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením sp. zn. 6 Nt 28/2013 zo 4. februára 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“), ako aj postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Tos 27/2014 a jeho uznesením z 19. marca 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“; ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia všeobecných súdov“). Ústavný súd 22. januára 2015 uznesením č. k. II. ÚS 46/2015-10 prijal sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 10. októbra 2013 na okresnom súde návrh na povolenie obnovy konania pôvodne vedeného pod sp. zn. 3 T 102/2005 pre trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekurzora, a obchodovanie s nimi podľa § 187 ods. 1 písm. b) a d) a ods. 2 písm. c) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (platný a účinný do 31. decembra 2005; ďalej aj „Trestný zákon č. 140/1961 Zb.“). Sťažovateľ v návrhu na povolenie obnovy konania uviedol, že mu bol uložený trest podľa asperačnej zásady uvedenej v ustanovení § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., identicky v § 41 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Trestný zákon“), ktorú ústavný súd nálezom sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 zmiernil tak, že sa zvyšuje iba horná hranica trestnej sadzby, a preto, odvolávajúc sa na uvedený nález ústavného súdu, jemu určená trestná sadzba nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy a vymeraný trest považoval za neprimeraný.

3. Zástupca Okresnej prokuratúry Nitra (ďalej len „okresná prokuratúra“) navrhol v konaní pred okresným súdom návrhu sťažovateľa na povolenie obnovy konania vyhovieť z dôvodu, ktorý podľa okresnej prokuratúry vyplýva priamo z § 41 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojitosti s už uvedeným nálezom ústavného súdu.

4. Okresný súd uznesením sp. zn. 6 Nt 28/2013 zo 4. februára 2014 zamietol sťažovateľov návrh na povolenie obnovy konania predovšetkým z dôvodu, že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 sa podľa okresného súdu nevzťahuje na právnu úpravu asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť doručenú okresnému súdu 5. februára 2014. Svoju sťažnosť proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odôvodnil najmä poukázaním na judikatúru ústavného súdu (napr. III. ÚS 12/06) a poukázaním na princíp právnej istoty ako súčasť práva na súdnu ochranu. Sťažovateľ poukázal vo svojej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu aj na niektoré judikáty okresných súdov, krajských súdov, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tost 40/2013 zo 16. decembra 2013. Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Tos 27/2014 z 19. marca 2014 sťažnosť sťažovateľa zamietol.

5. Sťažovateľ v úvode svojej sťažnosti uviedol, že esenciálnou náležitosťou odôvodnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 je skutočnosť, že asperačná zásada bola

nesúladná s ústavou z dôvodu, že zasahovala do nezávislosti súdu vynucovaním si ukladania trestu podľa predstáv zákonodarcu a sudca sa musel podriaďovať, keďže právna norma bola súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a nebolo ponechané na voľnej úvahe súdu, či túto normu aplikuje alebo nie. Na tomto mieste sťažovateľ cituje pasáže z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011.

6. Podľa sťažovateľa skutočnosti uvedené v náleze ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 evidentne súvisia aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje, že ak je jednou z podmienok na dosiahnutie spravodlivosti súdneho konania nezávislosť a nestrannosť súdu, potom ak súd v zmysle týchto imperatívov nekoná, nemožno tvrdiť, že boli zo strany súdu naplnené garancie spravodlivého konania a spravodlivosti ako takej.

7. Sťažovateľ, pokračujúc vo svojej sťažnosti, dôvodí, že ak by aj boli dôvody na nepovolenie obnovy konania v jeho veci akékoľvek, bol by vytvorený nebezpečný precedens uznaním, že na úkor posudzovanej veci môže byť porušená nezávislosť súdu. Takto by sa podľa mienky sťažovateľa javilo právo ako bezprávie, ktoré spoločnosť nemôže za žiadnych okolností tolerovať, a preto by podľa presvedčenia sťažovateľa aj ústavný súd ako primárny ochranca ústavnosti mal vo svojom rozhodnutí dať najavo, že boli napadnutými uzneseniami všeobecných súdov porušené sťažovateľove základné práva a obmedzená jeho sloboda, ako aj protiústavne zasiahnuté do jeho osobnej integrity.

8. Sťažovateľ vyslovil názor, že všeobecné súdy sa v jeho prípade iba veľmi povrchne zaoberali podstatou ním napadnutých skutočností a odôvodnenia napadnutých uznesení všeobecných súdov sú obsahovo chudobné a len veľmi okrajovo (podľa názoru sťažovateľa až vyhýbavo) argumentujú nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011. Sťažovateľ dopĺňa, že výkonom trestu odňatia slobody došlo zároveň aj k zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti v zmysle § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, pričom v tomto smere sťažovateľ poukázal aj na právnu doktrínu.

9. Sťažovateľ v závere poukázal na svoje osobné a rodinné pomery, ako aj dĺžku výkonu trestu odňatia slobody, na základe čoho navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie vo výške 650 000 eur.

10. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom konštatoval, že postupom krajského súdu v konaní a napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ďalej navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie v sume 650 000 eur, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu „*vymazať odsúdenie v odpise registra trestov*“ a aby ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie odporcu

11. Na výzvu ústavného súdu sa k podanej sťažnosti vyjadril krajský súd prostredníctvom svojho predsedu, a to doručením vyjadrenia 6. marca 2015 ústavnému súdu.

12. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že postup krajského súdu v konaní, ako aj jeho rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľa bol v čase jeho rozhodovania v súlade s platným právnym stavom a s rozhodovacou praxou všeobecných súdov vychádzajúcej z právneho názoru, že nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 nebolo dotknuté ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (Trestný zákon č. 140/1961 Zb.). Na druhej strane však je podľa krajského súdu potrebné prihliadnuť na

to, že najvyšší súd svojím stanoviskom trestnoprávneho kolégia pod č. Tpj 36/14 z 9. decembra 2014 zjednotil rozhodovaciu prax všeobecných súdov tak, že rovnaké právne účinky, aké má ustanovenie § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde, vyvoláva vyhlásenie nálezu vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005. V tejto časti sťažnosti preto námietky sťažovateľa krajský súd považuje za dôvodné, hoci v čase rozhodovania okresným súdom aj krajským súdom oba súdy rozhodovali v súlade s vtedy platným právnym poriadkom a rozhodovacou praxou všeobecných súdov. Krajský súd však nesúhlasí s akýmkoľvek priznaním finančného zadost'učinenia sťažovateľovi a dopĺňa, že návrh na prikázanie krajskému súdu vymazať odsúdenie v odpise z registra trestov je nerealizovateľný. Zároveň krajský súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania v konaní pred ústavným súdom.

Replika sťažovateľa

13. Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu doplnil svoju sťažnosť vyjadrením doručeným ústavnému súdu 30. marca 2015, v ktorom reagoval aj na vyjadrenie krajského súdu.

14. Podľa sťažovateľa účinky interpretácie a aplikácie zákonov podanej krajským súdom v napadnutom uznesení nie sú zlučiteľné s ústavou, pretože sú z ústavného hľadiska neudržateľné.

15. Podľa sťažovateľa mu bol uložený úhrnný trest s použitím § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. Aplikáciou § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (vychádzajúcou zo zásady platnej pre asperačnú zásadu) je nepochybné, že sťažovateľovi bol uložený trest odňatia slobody za použitia asperačnej zásady, ktorá zvýšila tak hornú, ako aj pre posúdenie rozhodných okolností tejto veci dolnú hranicu do úvahy prichádzajúcej trestnej sadzby. Z porovnania § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a § 41 ods. 2 Trestného zákona je zrejmé, že aj Trestný zákon č. 140/1961 Zb. poznal ustanovenie o asperačnej zásade, ktorá ako právne pravidlo bola prevzatá do nasledujúcej právnej úpravy Trestného zákona účinného od 1. januára 2006. K sprísneniu trestnoprávnej politiky, ktorej zmena sa premietla do znenia ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., došlo zákonom č. 171/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

16. Na základe obsahovej totožnosti ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v texte za bodkočiarkou s ustanovením § 41 ods. 2 Trestného zákona v texte za bodkočiarkou je potrebné závery a právne následky nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 analogicky aplikovať aj na prípady, v ktorých bol trest ukladaný podľa už neúčinného ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (v trestnom práve procesnom sa analogická aplikácia práva podľa sťažovateľa spravidla pripúšťa, pokiaľ z povahy ustanovenia nevyplýva opak – tu sťažovateľ odkazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu zaradené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 74/1996).

17. Sťažovateľ ďalej uviedol, že nesúlad ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona v texte za bodkočiarkou a následná strata jeho účinnosti v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 je podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku. Analogicky je potom nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku aj v prípadoch použitia ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., pretože z povahy ustanovenia § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde

a ani z povahy žiadneho iného ustanovenia nevyplýva nemožnosť použitia takejto analogickej aplikácie.

18. Z dôvodu totožnosti uvedeného inštitútu v oboch porovnávaných právnych úpravách je možné podľa mienky sťažovateľa vyvodit', že ak by bol daný návrh na začatie konania pred ústavným súdom za účinnosti právnej úpravy podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb., dospel by ústavný súd k rovnakým východiskovým úvahám, ako to bolo v prípade neskoršej právnej úpravy, teda podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006.

19. Interpretácia nálezu ústavného súdu nemôže byť podľa presvedčenia sťažovateľa založená len na formalisticko-pozitivistickom prístupe, ako zvolil krajský súd v napadnutom konaní a napadnutom uznesení, ale musí mať rozmer, čo sa týka spravodlivosti, v tom, že sa dotkne každého, koho sa dotkla časť zásad pri ukladaní od momentu účinnosti zákona, ktorý je v rozpore s ústavou, bez ohľadu na číslo zákona a paragrafu, v ktorom je protiústavné ustanovenie zakotvené (aj za použitia Trestného zákona č. 140/1961 Zb. bola používaná asperačná zásada).

20. Vzhľadom na skutočnosť predpokladanú v ustanovení § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde splnenie podmienky obnovy konania u sťažovateľa nastalo, a preto mu mala byť podľa sťažovateľovho názoru obnova konania povolená.

21. Na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 394 ods. 1 Trestného poriadku o obnove konania v súvislosti s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 týkajúcim sa ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona časti za bodkočiarkou poukazuje sťažovateľ na stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu k obnove konania pri asperačnej zásade č. Tpj 44/2013 a taktiež stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 36/2014, kde sa podľa sťažovateľa uvádza, že rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde vyvoláva vyhlásenie nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 21. decembra 2012 vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona, je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodit' aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 časti vety za bodkočiarkou Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

22. Sťažovateľ v závere repliky navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) boli postupom a napadnutým uznesením krajského súdu porušené. Ďalej navrhol, aby ústavný súd (i) napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil, (ii) sťažovateľovi priznal primerané finančné zadost'učinenie vo výške 650 000 eur a (iii) uložil krajskému súdu (na tomto mieste sťažovateľ mylne v dôsledku pisárskej chyby uviedol najvyšší súd, pozn.) povinnosť uhradiť trovy právneho zastúpenia. Zároveň sťažovateľ súhlasil s upustením od ústneho pojednávania v konaní pred ústavným súdom.

III.

23. Krajský súd napadnutým uznesením podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažovateľovu sťažnosť proti napadnutému uzneseniu okresného súdu.

24. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol: *«Súd prvého stupňa napadnuté uznesenie odôvodnil predovšetkým zistením, že odsúdenému bol právoplatným rozsudkom síce uložený úhrnný trest vo výmere desať rokov... podľa zákonnej trestnej sadzby uvedenej v § 187 odsek 2 Trestného zákona účinného do 01.01.2006 upravenej s použitím § 35*

odsek 2 Trestného zákona účinného do 01.01.2006 (teda za dva trestné činy spáchané dvoma skutkami, po zvýšení hornej hranice trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu s následným uložením trestu v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody), z čoho je však súčasne nepochybné, že právoplatným rozsudkom odsúdenému nebol uložený úhrnný trest s použitím § 41 odsek 2 Trestného zákona (účinného od 01.01.2006), časť textu ustanovenia ktorého nasledujúceho za bodkočiarkou: „súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ dňom účinnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky... z 28.11.2012 sp. zn. PL.ÚS 106/2011... (ďalej len „Nález“) stratila účinnosť pre jej nesúlad s článkom 1 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky... S poukazom na túto nespornú skutočnosť súd prvého stupňa nezistil ani dôvod na zisťovanie podmienok ustanovených v § 394 odsek 1 Trestného poriadku postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 41b odsek 1 zákona číslo 38/1993 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov...

Nadriadený súd, ktorému súd prvého stupňa predložil prejednávajúcu vec na rozhodnutie o sťažnosti odsúdeného 04.03.2014, pri rozhodovaní o nej podľa § 192 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/ Trestného poriadku preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému tento sťažovateľ podal sťažnosť a konanie predchádzajúce tomuto výroku napadnutého uznesenia.

Plnením tejto svojej prieskumnej povinnosti nadriadený súd zistil, že súd prvého stupňa nesplnil v ustanovení § 394 odsek 1 Trestného poriadku ustanovených, a z Nálezu a § 41b odsek 1 Zákona majúcich vyplývať podmienok obnovy konania v prejednávanej veci zistiť správne a zákonu zodpovedajúcim spôsobom, pretože dôkazy, ktoré na zistenie na takéto rozhodnutie potrebných skutočností a okolností v prejednávanej veci vykonal v súlade s ustanoveniami Trestného poriadku majúci zabezpečiť objasnenie veci a následne ich aj vyhodnotil podľa zásady trestného konania uvedenej v ustanovení § 2 odsek 12 Trestného poriadku (teda predovšetkým podľa svojho vnútorného presvedčenia súčasne založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu, jednotlivo i v ich súhrne a tiež podľa zásad logického myslenia a uvažovania) a keďže aj odôvodnenie napadnutého uznesenia je v súlade s ustanovením § 176 odsek 2 Trestného poriadku, pretože obsahuje všetky podstatné skutočnosti, ktoré súd prvého stupňa považoval za dokázané, dôkazy, o ktoré sa jeho skutkové zistenia opierajú a úvahy, ktorými sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, s ktorými sa aj nadriadený súd stotožňuje a na ne poukazuje nepovažujúc ich za potrebné zmeniť s tým, že právne úvahy odsúdeného obsiahnuté v odôvodnení ním proti napadnutému uzneseniu včas podanej sťažnosti nadriadený súd nepovažuje za spôsobilé (z hľadiska nezistenia podmienok obnovy konania v prejednávanej veci) spochybniť ani správnosť a úplnosť skutkových zistení súdu prvého stupňa, ani správnosť právnych úvah, na základe ktorých skutočnosti, ktoré považoval za dokázané, v hore uvedenom smere posudzoval, v ktorej súvislosti nadriadený súd zvlášť poukazuje na ustanovenia článku 144 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 odsek 3 a odsek 4 zákona číslo 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 194 odsek 5, § 327 odsek 1, 362b odsek 1 veta posledná, odsek 2 a § 391 odsek 1 Trestného poriadku. ...

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti a právne úvahy, nadriadený súd nezistiac žiadny dôvod na zrušenie napadnutého uznesenia a iné rozhodnutie o návrhu odsúdeného v jeho prospech, jeho sťažnosť podľa § 193 odsek 1 písmeno c/ Trestného poriadku zamietol, pretože nie je dôvodná.»

IV.

25. Predmetom konania je sťažnosť, podľa ktorej krajský súd postupom v konaní a napadnutým uznesením porušil sťažovateľovo základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že nesprávne, resp. formalisticky a ústavne neudržateľne interpretoval podmienky obnovy konania v sťažovateľovej veci, pričom sťažovateľ dôvodí, že na základe obsahovej totožnosti ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v texte za bodkočiarkou s ustanovením § 41 ods. 2 Trestného zákona v texte za bodkočiarkou bolo potrebné závery a právne následky nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 analogicky aplikovať aj na prípady, v ktorých bol trest ukladaný podľa už neplatného a neúčinného ustanovenia § 35 ods. 2 (asperačná zásada) Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

26. Je nutné dodať, že argumenty sťažovateľa sa týkajú predovšetkým napadnutého uznesenia krajského súdu a k procesnému postupu krajského súdu sťažnosť a jej doplnenie neobsahuje rozsiahlejšiu či podstatnejšiu argumentáciu, a aj z toho dôvodu sa ústavný súd zamerail predovšetkým na prieskum napadnutého uznesenia krajského súdu, avšak v závere nálezu neopomenul vysporiadať sa aj s otázkou ústavnej čistoty procesného postupu krajského súdu.

1. K rozsahu označených a posudzovaných ústavných práv

27. Úvodným slovom k prerokovaniu sťažnosti je potrebné v záujme pregnantného ustálenia označených ústavných práv sťažovateľa odpovedať na otázku, vo vzťahu ku ktorým ústavným právam sťažovateľa ústavný súd posudzoval jeho sťažnosť, keďže sťažovateľ v doplnení svojej sťažnosti, doručenom ústavnému súdu až po právoplatnosti uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 46/2015-10 z 22. januára 2015 o prijatí sťažnosti v časti na ďalšie konanie, navrhol v rozšírenom petite vysloviť porušenie aj práv sťažovateľovi garantovaných čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom však ústavný súd sťažnosť prijal len vo vzťahu k pôvodne namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

28. Ústavný súd aj vzhľadom na skutočnosť, že účelom tak čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru je zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01), ako aj vzhľadom na skutkový stav v sťažovateľovej veci konštatuje, že v tomto prípade ochrana ústavných práv sťažovateľa v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dichotomická, ale je obsahom identická a z ústavného hľadiska aplikovateľná promiscue.

29. Berúc do úvahy takto vymedzené závery k nastolenej parciálnej otázke, ústavný súd neposudzoval napadnuté uznesenie krajského súdu aj optikou čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže pre odpoveď na otázku dodržania/nedodržania ústavných procesných práv (konkrétne práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie) sťažovateľa postačí v tomto prípade náhľad prizmou čl. 46 ods. 1 ústavy, a teda návrhu na vyslovenie porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu nevyhoviel (bod 6 výroku).

30. Ústavný súd nemohol neprihliadnuť aj na skutočnosť, že k rozšíreniu petitu sťažnosti zo strany sťažovateľa došlo až po prijatí sťažnosti v časti na ďalšie konanie, ktorým ústavný súd záväzne (právoplatne) vymedzil okruh ústavných práv, ktorých dodržanie v rámci konania a rozhodovania krajského súdu bude posudzovať.

2. Všeobecne k obnove konania

31. Vo všeobecnom ponímaní (tak v občianskoprávnom, ako aj trestnoprávnom a pod.) inštitút obnovy konania (spravidla ako mimoriadneho opravného prostriedku) predstavuje zásah do právnej istoty nastolenej právoplatným rozhodnutím vo veci, keďže umožňuje príslušnému orgánu verejnej moci znovu konať a rozhodovať vo veciach, ktoré už boli právoplatne rozsúdené. Obnova konania slúži predovšetkým na nápravu nesprávnych skutkových zistení na základe nových skutočností, rozhodnutí alebo dôkazov, ktoré nebolo možné v pôvodnom konaní použiť (porov. II. ÚS 161/2012).

32. Obnova konania ako mimoriadny opravný prostriedok v rámci súdneho procesu (napr. civilného i trestného) dovoľuje zasiahnuť do už právoplatne skončených vecí, prelamuje princíp právnej istoty na účely urobiť za dost' dobrému a spravodlivému (boni et aequi) rozhodnutiu, teda urobiť za dost' všeobecnému záujmu na zákonnosti a ústavnosti rozhodnutí všeobecných súdov a predovšetkým (v užšom a primárnom zmysle) záujmu účastníkov konania na tom, aby ich vec (ich práva a povinnosti) bola spravodlivo posúdená a rozhodnutá nezávislým a nestranným súdom (všeobecne ku vzťahu právnej istoty založenej právoplatným rozhodnutím a princípu spravodlivého rozhodovania porov. II. ÚS 73/2015, body 42 – 45).

33. V trestnom práve, v užšom zmysle v trestnom konaní, pri rozhodovaní všeobecných súdov o vine a treste páchatel'ov trestných činov ide pri obnove konania o prelomenie právnej istoty [tá tu vystupuje tak vo forme subjektívnej právnej istoty obvineného, ale aj forme objektívnej, a to ako konečné objasnenie spáchaného trestného činu, páchatel'a trestného činu, dokázanie viny a potrestanie páchatel'a tak, aby bol naplnený účel trestného konania (objasňovanie spáchaných trestných činov a páchatel'ov týchto trestných činov) a účel trestu (individuálna a generálna prevencia, ochranná funkcia a represívna funkcia)] na účely riadneho a spravodlivého zistenia a posúdenia naplnenia skutkovej podstaty trestného činu a uloženia primeraného (spravodlivého) trestu pri konkrétnom spáchaní trestného činu konkrétnym páchatel'om. Dôraz na riadne a spravodlivé zistenie spáchania trestného činu páchatel'ov trestného činu a uloženie trestu je v prípade ukladania trestu odňatia slobody o to pálčivejší, keďže ide o jeden z najzávažnejších zásahov verejnej moci do slobody jednotlivca (osobnej slobody).

34. V konaní o povolení obnovy konania (iudicium rescindens) podľa Trestného poriadku príslušný všeobecný súd nepreskúmava zákonnosť a odôvodnenosť pôvodného rozhodnutia, ale posudzuje otázku, či nové skutočnosti, alebo dôkazy skôr neznáme v spojení s dôkazmi už vykonanými môžu odôvodniť iné rozhodnutie vo veci, než ktoré bolo skôr vydané. Rovnako tak nie je účelom konania o povolenie obnovy konania posudzovať vinu odsúdeného.

35. Konanie o povolenie obnovy konania pozostáva zo skúmania prípustnosti návrhu a skúmania odôvodnenosti návrhu. Súd tak najskôr skúma formálne náležitosti návrhu na povolenie obnovy konania (§ 399 ods. 1 Trestného poriadku), ďalej sa musí zaoberať tým, či navrhovateľ vo svojom návrhu tvrdí (uvádza) Trestným poriadkom (príp. iným právnym predpisom – § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde) predvídané dôvody na povolenie obnovy konania, a konečne skúma odôvodnenosť návrhu, t. j. či sú uvádzané skutočnosti a dôkazy spôsobilé na to, aby bolo v obnovenom konaní možno dosiahnuť iné rozhodnutie vo veci (§ 394 Trestného poriadku), príp. skutočnosti predvídané právnym predpisom, ktorých naplnenie znamená povolenie obnovy konania (§ 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde).

36. Podmienkou povolenia obnovy konania nie je absolútna istota, že novo tvrdené skutočnosti alebo novo navrhované dôkazy nepochybne povedú k inému skutkovému zisteniu,

odchylnému od predchádzajúceho konania. Pre povolenie obnovy konania postačuje určitý stupeň pravdepodobnosti či dôvodný predpoklad možnej zmeny rozhodnutia o vine a treste (porov. aj zákonnú textáciu § 394 ods. 1 Trestného poriadku v slovnom spojení „*skutočností alebo dôkazy... ktoré by mohli*“; k tomu porov. bod 9 odlišného stanoviska sudcu Ústavného súdu Českej republiky Jana Musila k nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 2959/10 zo 14. apríla 2011; rovnako porov. aj Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář – díl II. 4. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 1753, § 278, bod 6).

37. Aj v konaní o povolenie obnovy konania je potrebné cíť princíp *in dubio pro reo* a sudca rozhodujúci o povolení obnovy konania by mal k posúdeniu veci pristupovať nepredpojato, t. j. byť v zásade otvorený tomu, že tvrdená nová skutočnosť môže doterajšie rozhodnutie o vine a treste zvrátiť (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2517/08 z 24. februára 2009, bod 46).

38. V tomto prípade platia *mutatis mutandis* závery Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorých zásada *in dubio pro reo* je špecifickým vyjadrením prezumpcie nevinoty, a teda vyžaduje, aby sudcovia nevychádzali z vopred poňatého presvedčenia, že obžalovaný spáchal čin, ktorý sa mu kladie za vinu, pričom dôkazné bremeno spočíva na obžalobe a prípadné pochybnosti majú byť v prospech obžalovaného (tieto závery porov. v *Cleve v. Nemecko*, č. 48144/09, rozsudok ESLP z 15. 1. 2015, bod 52; *Grande Stevens v. Taliansko*, č. 18640/10, rozsudok ESLP zo 4. 3. 2014, bod 159; *Natunen v. Fínsko*, č. 21022/04, rozsudok ESLP z 31. 3. 2009, bod 53; ale aj v *Melich a Beck v. Česká republika*, č. 35450/04, rozsudok ESLP z 24. 7. 2008, bod 49).

39. Ústavný súd zdôrazňuje, že všeobecne v trestných veciach zásada *in dubio pro reo* slúži ako dôležitá garancia proti arbitrárnemu rozhodovaniu príslušných orgánov verejnej moci (porov. *Kaluczka v. Maďarsko*, č. 57693/10, rozsudok ESLP z 24. 4. 2012, bod 62).

3. K asperačnej zásade a s ňou súvisiacej relevantnej judikatúre

40. Ako aj sťažovateľ správne poukázal, k zavedeniu asperačnej zásady do právneho poriadku Slovenskej republiky došlo zákonom č. 171/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý doplnil § 35 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. o nový odsek 2 v tomto znení: „*Ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu a pri obzvlášť nebezpečnom recidivistovi o jednu polovicu; súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať pätnásť rokov. Pri ukladaní výnimočného trestu odňatia slobody nad pätnásť do dvadsiatich piatich rokov nesmie horná hranica zvýšenej trestnej sadzby odňatia slobody prevyšovať dvadsaťpäť rokov. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.*“

41. Následná rekodifikácia trestného práva hmotného v podobe Trestného zákona upravila asperačnú zásadu v § 41 ods. 2 Trestného zákona v tomto znení: „*Ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu; súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná*

hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať dvadsaťpäť rokov a pri mladistvých trestní sadzbu uvedenú v § 117 ods. 1 alebo 3. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.“

42. Ústavný súd nálezom sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vo vzťahu k asperačnej zásade (jej časti) rozhodol, že v § 41 ods. 2 Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou „*súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody*“ nie sú v súlade s čl. 1 ústavy.

43. V súvislosti s aplikáciou uvedeného nálezu ústavného súdu v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, najmä vo veciach návrhov na povolenie obnovy konania z dôvodov podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu prijalo stanovisko č. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013 v tomto znení:

«I. Ustanovenie § 394 ods. 1 Tr. por. upravuje podmienky obnovy konania, ktoré sa týkajú nedostatkov skutkových zistení, vrátane osoby páchatel'a - ako skutočností alebo dôkazov súdu skôr neznámych, ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti rozhodnutia. Netýkajú sa zmeny právneho stavu, t.j. zákonných podkladov posudzovania trestnosti činu a ukladania trestu. Nález Ústavného súdu SR, že právny predpis, jeho časť alebo niektoré ustanovenie nie je v súlade s Ústavou, preto nemôže byť „novou skutočnosťou súdu skôr neznámou“ v zmysle § 394 ods. 1 Tr. por. a tým len jednou z podmienok obnovy konania, ale ak bol z tohto dôvodu podaný návrh na obnovu konania, je dôvodom obnovy konania „ex lege“, t.j. na základe § 41b ods. 1 zákona. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

II. Ak je podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci, ktorá sa skončila právoplatným rozhodnutím, ktorý vychádza len zo skutočností predpokladaných v ustanovení § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu, je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v tomto ustanovení. Preto súd už nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených v § 394 ods. 1 Tr. por., ale obnovu konania povolí podľa § 394 ods. 1 Tr. por. z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

III. Ak bolo použité ustanovenie podľa § 39 ods. 1 alebo ods. 2 písmeno a/ až c/ alebo písm. e/ Tr. zák. o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody vo vzťahu k trestnej sadzbe trestu odňatia slobody upravenej podľa § 41 ods. 2 Tr. zák. v znení účinnom do 21. decembra 2012, ustanovenie § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, v spojitosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, vyhláseného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 428/2012 21. decembra 2012, sa nepoužije.»

44. Reflektujúc svoju rozhodovaciu činnosť, plénum ústavného súdu prijalo 7. mája 2014 zjednocujúce stanovisko sp. zn. PLz. ÚS 2/2014 v tomto znení: „*Bod II stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013, ktoré súvisí s aplikáciou nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. decembra 2012 (nález o asperačnej zásade), zabezpečuje dotknutým fyzickým osobám plnohodnotnú ochranu ich základných práv a slobôd, a preto je v plnom rozsahu aplikovateľný nielen v konaniach pred všeobecnými súdmi, ale aj v konaniach pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.*“

45. V praxi však zostala otvorená otázka, ako pristupovať k návrhu na povolenie obnovy konania v prípade, že navrhovateľ bol odsúdený za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., na ktorý sa nevzťahuje nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 ani už citované zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu, či stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu. Všeobecné súdy k nastolenej otázke pristupovali rôzne.

46. Jednak spôsobom, ktorý je napadnutý v tomto konaní pred ústavným súdom, teda podľa Trestného poriadku zamietali návrh na povolenie obnovy konania, čiže nepovoľovali obnovu konania s odôvodnením, že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 sa vzťahuje na asperačnú zásadu (jej časť) upravenú v Trestnom zákone a nevzťahuje sa na asperačnú zásadu podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

47. Na druhej strane je možné sa stretnúť s rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré povolili obnovu konania aj v prípadoch, kedy bol navrhovateľ odsúdený za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. Možno poukázať na uznesenia Okresného súdu Trnava sp. zn. 3 Nt 31/2013 z 18. júla 2013 a sp. zn. 6 Nt 89/2013 zo 4. septembra 2014, ale aj uznesenie Okresného súdu Dolný Kubín sp. zn. 9 Nt 15/2012 z 11. marca 2014. Tieto okresné súdy povolenie obnovy konania odôvodnili predovšetkým takto: „*V prvom rade je potrebné uviesť, že citovaný nález ÚS SR sa týka ustanovenia trestného zákona č. 300/2005 Z. z. Odsúdenému bol ukladaný trest podľa asperačnej zásady zakotvanej v Trestnom zákone č. 140/1961 Zb., teda Trestnom zákone predchádzajúcom. Vzhľadom na požiadavky princípov materiálneho právneho štátu a potrebu materiálnej ochrany ústavnosti však možno záver citovaného nálezu vzťahovať i na ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a nález je preto aplikovateľný i vo vzťahu k Trestnému zákonu č. 140/1961 Zb. Nakoniec, princíp zakotvenia asperačnej zásady v oboch Trestných zákonoch je takmer rovnaký.*“ (porov. uznesenia Okresného súdu Trnava sp. zn. 3 Nt 31/2013 z 18. júla 2013, ako aj sp. zn. 6 Nt 89/2013 zo 4. septembra 2014).

48. Túto nejednotnosť vnímal aj najvyšší súd, a preto trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu prijalo 9. decembra 2014 stanovisko č. Tpj 36/2014 v tomto znení: „*Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len dotknuté ustanovenie) vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 21. decembra 2012 vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákon, je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodit' aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou Trestného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.*“

49. K rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, v zmysle ktorej tieto zamietajú návrh na povolenie obnovy konania s odôvodnením, že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 sa vzťahuje na asperačnú zásadu (jej časť) upravenú v Trestnom zákone a nevzťahuje sa na asperačnú zásadu podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., mal možnosť sa vyjadriť aj ústavný súd. V náleze sp. zn. I. ÚS 285/2014 z 13. augusta 2014 uviedol: «*Stážovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Prievidza... uznaný vinným pre pokus trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 8 ods. 1 k § 222 ods. 1, pre trestný čin násillia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197a ods. 1 a 2 a pre pokračovací trestný čin krádeže formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 k § 247 ods. 1 a 3 písm. a) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný zákon“) a bol mu*

uložený súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov. Pri ukladaní trestu odňatia slobody okresný súd vychádzal z trestnej sadzby trestného činu najprísnejšieho, ktorým bol trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 s použitím § 35 ods. 2 a 3 starého Trestného zákona. Krajský súd svojím rozsudkom... zrušil prvostupňové rozhodnutie a sťažovateľovi uložil trest odňatia slobody v trvaní 6 rokov a 6 mesiacov. Krajský súd pri ukladaní trestu odňatia slobody taktiež vychádzal z trestnej sadzby trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 s použitím § 35 ods. 2 a 3 starého Trestného zákona. ...

Okresný súd uznesením sp. zn. 1 Nt 30/2013 z 13. novembra 2013 rozhodol o zamietnutí sťažovateľom podaného návrhu na obnovu konania z dôvodu nezistenia podmienok obnovy konania podľa § 394 a nasl. zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Krajský súd rozhodol svojím uznesením sp. zn. 3 Tos 104/2013 z 15. januára 2014 o zamietnutí sťažovateľom podanej sťažnosti podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. V ostatnom podal sťažovateľ na ústavnom súde sťažnosť. ...

V prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd. ...

Pojem svojvôle možno aplikovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti alebo ho urobí v inom než v zákonom ustanovenom a právnom myslení či konsenzuálne akceptovanom význame alebo bez bližších nerozpoznateľných kritérií. ...

Podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona (účinného do 31. decembra 2005) [a] podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona (účinného od 1. januára 2006 a v znení do vyhlásenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011)... je zřejmé, že aj Trestný zákon účinný od 1. januára 2006 poznal ustanovenie o asperačnej zásade, ktorá ako právne pravidlo bola prevzatá z predošlej právnej úpravy. Z dôvodu totožnosti uvedeného inštitútu v oboch porovnávaných právnych úpravách je možné vyvodit', že ak by bol daný návrh na začatie konania pred ústavným súdom za účinnosti právnej úpravy podľa starého Trestného zákona, dospel by ústavný súd k rovnakým východiskovým úvahám, ako to bolo v prípade neskoršej právnej úpravy, teda podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006. Krajský súd mal postupujúc podľa čl. 152 ods. 4 ústavy interpretovať obsah nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, vo vzťahu k účelu asperačnej zásady ako takej, ktorý je vyjadrený predovšetkým v sprísnených podmienkach trestania páchatel'ov trestných činov. ...

Ústavný súd konštatuje, že oba sudy v pôvodnom konaní uložili sťažovateľovi trest odňatia slobody s použitím náveta časti asperačnej zásady týkajúcej sa ukladania úhrnného trestu podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona, pričom nemožno bez akýchkoľvek pochybností vylúčiť, že v prípade nepostupovania podľa § 35 ods. 2 starého Trestného zákona (ekvivalentne k podmienkam nového Trestného zákona podľa § 41 ods. 2 textu za bodkočiarkou, pozn.) by všeobecné sudy uložili iný, pre sťažovateľa priaznivejší trest. Keďže krajský súd v napadnutom rozhodnutí už uvedené skutočnosti nezohľadnil, porušil sťažovateľove práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.»

50. Ústavný súd pri posúdení ústavnej korektnosti napadnutého uznesenia krajského súdu citovanú judikatúru ústavného súdu, všeobecných súdov a stanoviská najvyššieho súdu zohľadnil a k pertraktovanej problematike uvádza tieto myšlienky:

4. K prieskumu postupu v konaní a napadnutého uznesenia krajského súdu a k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy

51. Podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť v zmysle čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

52. Z napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že okresný súd uznesením sp. zn. 6 Nt 28/2013 zo 4. februára 2014 správne rozhodol, keď zamietol sťažovateľov návrh na povolenie obnovy konania, predovšetkým z dôvodu, že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 sa podľa krajského súdu a aj okresného súdu nevzťahuje na právnu úpravu asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

4.1 K materiálnej stránke napadnutého uznesenia krajského súdu

53. Je potrebné súhlasiť s názorom krajského súdu (resp. okresného súdu), že nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 nepojednáva o ústavnej konformite asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. Je taktiež pravdou, že § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. nestratil účinnosť v zmysle čl. 125 ústavy na základe rozhodnutia ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu s ústavou, ale stratil platnosť a účinnosť jeho zrušením Trestným zákonom (§ 439 Trestného zákona), teda z formálneho hľadiska nie je možné aplikovať § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ako dôvod obnovy takého konania, v rámci ktorého bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

54. Pravdou však zostáva, že ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vyslovil, že ani viacčinný súbeh trestných činov nemôže byť dôvodom na obmedzenie, resp. odňatie práva páchatel'a na primeraný, individualizovaný trest. Požiadavka primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu nepozná žiadne výnimky, preto v každom jednom prípade bez rozdielu musí mať súd pri rozhodovaní o treste možnosť prihliadať na jednotlivé okolnosti prípadu, ako i na pomery páchatel'a. Len trest vymieraný s maximálnym ohľadom na charakter jednotlivého prípadu môže byť trestom primeraným. Pri viacčinnom súbehu úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, môže byť trest odňatia slobody nad jednu polovicu trestnej sadzby (ktorej horná hranica bola zvýšená o jednu tretinu) ukladaný len vtedy, ak vzhľadom na všetky okolnosti prípadu a pomery páchatel'a je súd toho názoru, že uloženie trestu odňatia slobody nad jednu polovicu trestnej sadzby bude primerané zbiehajúcim sa trestným činom, za spáchanie ktorých páchatel'a odsudzuje. Uložený trest by mal zohľadňovať

i skutočnosť, že súd ukladá trest za viacero trestných činov, ktoré boli spáchané v súbehu. Rešpektujúc požiadavku primeranosti trestu, by však k zohľadňovaniu existencie viacčinného súbehu mal pristupovať predovšetkým súd, a to popri zvažovaní a zohľadňovaní všetkých ostatných okolností konkrétneho prípadu, a následne by mal uložiť primeraný, individualizovaný trest v rámci zákonných trestných sadzieb stanovených zákonodarcom za trestný čin zo zbierajúcich sa trestných činov najprísnejšie trestný, s možnosťou zváženía uloženia trestu v sprísnenej trestnej sadzbe.

55. Citované závery ústavného súdu vyslovené v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vzťahujúce sa na ústavnú nesúladosť § 41 ods. 2 Trestného zákona v časti „súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ sa musia (i) vzhľadom na totožný text, ducha i predmet a spôsob regulácie, ale najmä na účely (ii) naplnenia princípu spravodlivého súdneho procesu a (iii) ochrany subjektívnych ústavných práv (hmotných i procesných) dotknutých fyzických osôb, ktorým bol uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb., vzťahovať aj na § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v časti „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“.

56. Keďže však nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 nepojednáva o ústavnej konformite časti asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a keďže § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. nestratil účinnosť v zmysle čl. 125 ústavy na základe rozhodnutia ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu s ústavou, avšak zároveň závery ústavného súdu vyslovené v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vzťahujúce sa na ústavnú nesúladosť § 41 ods. 2 Trestného zákona v časti „súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ sa musia vzťahovať aj na totožnú časť § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., je potrebné ustáliť, či § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde pripúšťa takú interpretáciu, podľa ktorej je možné aplikovať toto ustanovenie aj na návrh na povolenie obnovy takeého konania, v rámci ktorého bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

57. Podľa názoru ústavného súdu text a účel § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde neumožňuje pod prípady, ktoré táto právna norma predpokladá, subsumovať situáciu podaného návrhu na povolenie obnovy takeého konania, v rámci ktorého bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

58. Ani pri extenzívnom výklade § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde (na ktorý odkazuje trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu vo svojom stanovisku č. Tpj 36/2014 slovami: „Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona... vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011... vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákon, je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodit' aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou Trestného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005“) nemožno dospieť k záveru o jeho aplikácii na situáciu podaného návrhu na povolenie obnovy takeého konania, v rámci ktorého bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

59. Pri opačnom závere by už nešlo o extenzívny výklad právnej normy, ale o dotváranie právneho predpisu o novú právnu normu, teda o sudcovskú tvorbu práva.

60. Sudcovská tvorba práva, kde konajúci sudca preberá na seba ad hoc úlohu zákonodarcu, je podmienená tým, že právna úprava konkrétnej oblasti spoločenských vzťahov alebo

konkrétnej právnej otázky nie je adekvátne a zamietnutie návrhu z dôvodu, že právny predpis mlčí, by bolo zjavne nespravodlivé (Kelsen, H. *General Theory of Law and State*. Cambridge: Harvard University Press, 1949, s. 147 – 149). Sudca v tomto prípade musí predpokladať, že ak by vec prerokoval zákonodarca, právnu normu aplikovateľnú na daný prípad by vytvoril, a keďže sudca nemôže odmietnuť spravodlivosť (*denegatio iustitiae*), musí preberať na seba ad hoc úlohu zákonodarcu a právo dotvoriť (Kelsen, H. *General Theory of Law and State*. Cambridge: Harvard University Press, 1949, s. 149).

61. Inak povedané, sudcovská tvorba práva je nástrojom vyplňania medzier v právnom predpise (*gaps in the law/lacunae legis*). Pri medzerách v právom predpise ide o absenciu právnej úpravy (špecifického pravidla) v prípadoch, kde je vzhľadom na ciele zákonodarcu alebo celkový kontext zákona táto právna úprava (toto špecifické pravidlo) legitímne očakávaná (porov. Larenz, K. *Methodenlehre der Rechtswissenschaft*. Sechste, neubearbeitete auflage. Berlin, Heidelberg, New York: Springer-Verlag, 1991, s. 375). Je preto ústavne aprobovateľné vyplniť túto medzeru prostredníctvom rozhodovacej činnosti príslušných orgánov verejnej moci [porov. rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko (ďalej len „Nemecko“) 1 BvR 1631/08 z 30. 8. 2010, bod 64].

62. Sudca vyplňa medzeru v právnom predpise spôsobom, ktorý zachováva vnútornú harmóniu medzi neúplným právnym predpisom (právnou normou) a právnou normou, ktorú svojou činnosťou „vytvára“ (Barak, A. *Purposive Interpretation in Law*. Princeton: Princeton University Press, 2005, s. 71 – 72). Deje sa tak predovšetkým za pomoci analógie použitej za reštriktívnych, prísnych podmienok (porov. rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka 1 BvR 1905/02 zo 6. 12. 2005, bod 56), tzn. aplikáciou základných princípov (ustanovení) toho istého všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré upravujú skutkovú podstatu najpodobnejšiu danému skutkovému stavu či právnej otázke (analógia legis) alebo aplikáciou základných princípov (ustanovení) všeobecne záväzného právneho predpisu svojím obsahom najbližšieho (analógia iuris) k aplikovanému všeobecne záväznému právnemu predpisu, v ktorom absentuje relevantná právna norma. Vylúčené však nie je ani odvolávanie sa na všeobecné princípy vlastné ústavnému poriadku, princípy spravodlivosti a pod. (porov. Barak, A. *Purposive Interpretation in Law*. Princeton: Princeton University Press, 2005, s. 71 – 72).

63. Stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 36/2014 je teda prejavom sudcovskej tvorby práva a jeho reálnym obsahom je „doplnenie“ § 41b zákona o ústavnom súde o právnu normu v znení: „Rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde vyvoláva vyhlásenie nálezu ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia s právnym predpisom vyššej právnej sily podľa čl. 125 ústavy, je potrebné vyvodit’ aj vo vzťahu k takému právnemu predpisu, jeho časti alebo niektorému ustanoveniu, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu už nebol platný a účinný, ale upravoval obsahovo identické právne normy ako tie, o ktorých nesúlade s právnym predpisom vyššej právnej sily ústavný súd rozhodol nálezom podľa čl. 125 ústavy.“

64. Ústavný súd hodnotí, že v situácii, kde text a účel § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde neumožňuje pod prípady, ktoré táto právna norma predpokladá, subsumovať situáciu podaného návrhu na povolenie obnovy takého konania, v rámci ktorého bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb., pričom nepovolit’ obnovu konania v situácii, kde bol navrhovateľovi ukladaný trest za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a kde podľa mienky ústavného súdu závery vyplývajúce z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 sa musia v zmysle záverov ústavného súdu uvedených v bode 55 vzťahovať aj na § 35 ods. 2

Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v časti „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“, by bolo zjavne nespravodlivé a vo vz'ahu k ochrane ústavných práv dotknutej osoby neudržateľné, je potrebné takúto sudcovskú tvorbu práva hodnotiť ako akceptovateľnú do času, kým na vzniknutú situáciu (medzeru v právnom predpise) nezareaguje zákonodarca, prípadne ústavný súd v konaní o súlade § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v časti „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ s právnym predpisom vyššej právnej sily na základe kvalifikovaného návrhu aktívne legitimovaného subjektu.

65. V záujme obmedzenia aktivizmu súdov, čo do dotvárania právneho poriadku sudcovskou tvorbou práva a učinenia zadosť princípu deľby moci, kde zmena zákonnej úpravy je vyhradená výsostne zákonodarcovi, ústavný súd musí preskúmať i možnosť interpretácie § 394 ods. 1 Trestného poriadku a možnosť podradenia pod podmienky povolenia obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku skutočnosť spočívajúcu v záveroch ústavného súdu vyplývajúcich z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 v spojení s faktom, že navrhovateľovi povolenia obnovy konania bol uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

66. Rozdiel v interpretácii právneho predpisu (právnej normy) a vyplňaním medzier právneho predpisu (právnej normy) spočíva v tom, že kým pri vyplňaní medzier v právnom predpise sudca „pridáva“ text do textu právneho predpisu, v rámci interpretácie právneho predpisu sudca priraduje význam existujúcemu textu právneho predpisu (právnej normy), a to prípadne až na samu hranicu sémantiky (porov. Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton: Princeton University Press, 2005, s. 66; Melzer F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 78 – 79).

67. Text § 394 ods. 1 Trestného poriadku v časti „vyjdú najavo skutočnosti... súdu skôr neznáme,... vzhľadom na ktoré by pôvodne... uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu“ umožňuje podľa názoru ústavného súdu (v opozícii k názoru vyjadrenému v bode I stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013) v súlade s jeho gramatickým a teleologickým výkladom takú interpretáciu, v zmysle ktorej je možné za skutočnosť súdu skôr neznámu považovať nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 a jeho závery v ňom k asperačnej zásade uvedené, pričom vzhľadom na tieto konklúzie ústavného súdu a potrebu ich aplikácie na § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v časti „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ (pozri body 54 a 55) by pôvodne uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. bol (mohol byť) v zrejmom rozpore s účelom trestu. Rešpektujúc zároveň stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013 a zjednocujúce stanovisko ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 2/2014 zo 7. mája 2014, by pri uvedenom výklade § 394 ods. 1 Trestného poriadku bolo nevyhnutné vyhovieť návrhu na povolenie obnovy takého konania, kde bol navrhovateľovi uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

68. Charakteristické pre samotnú aplikáciu § 394 ods. 1 Trestného poriadku však je, že kým § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde upravuje podmienky obnovy konania len v prípadoch, ak rozsudok nebol vykonaný, na základe § 394 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku možno povoliť obnovu konania aj v prípade, ak bol rozsudok vykonaný. To znamená, že navrhovatelia povolenia obnovy konania, ktorým bol uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., by sa v prípade aplikácie § 394 ods. 1 Trestného

poriadku na ich vec na základe záverov o extenzívnom výklade § 394 ods. 1 Trestného poriadku dostali do výhodnejšieho postavenia ako navrhovatelia, ktorým bol uložený trest za použitia asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona a ktorým je povolená obnova konania na základe § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde len v prípade, ak rozsudok nebol vykonaný. Uvedená situácia by neodôvodnene zvýhodňovala jednu skupinu navrhovateľov oproti druhej skupine, pričom obe sa nachádzajú v rovnakom postavení, čo sa týka uloženého trestu za použitia asperačnej zásady (či už zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., alebo podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona, ktorých obsah i znenie sú takmer identické).

69. Za takto konštruovanej právnej i skutkovej situácie je potrebné aplikovať na vec navrhovateľa povolenia obnovy konania, ktorému bol uložený trest odňatia slobody podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., závery vyjadrené v stanovisku trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 36/2014 z 9. decembra 2014 v spojení so stanoviskom trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013 a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 2/2014 zo 7. mája 2014, a pomocou sudcovskej tvorby práva vyplniť medzeru v § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde na čas, kým zákonodarca nezareaguje na vzniknutú situáciu (medzeru v právnom predpise) alebo ústavný súd nerozhodne o súlade § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v časti „súd uloží páchatelovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ s právnym predpisom vyššej právnej sily na základe kvalifikovaného návrhu aktívne legitimovaného subjektu. Nota bene ústavný súd poznamenáva, že akcentuje zvláštny vzťah formy a obsahu v právnom poriadku – ústavný súd ctí formu zákona, dve vôle parlamentu vyjadrené v opätovnom prijatí tej istej právnej normy, ale, ako už vyššie podrobnejšie uviedol, tu zároveň vznikla raritná situácia dvoch rovnakých právnych noriem. V prostredí ľudskoprávne veľmi citlivej oblasti trestania odňatím slobody, v situácii, keď sa nateraz nevyvinula tradícia senátnych podaní do pléna ústavného súdu, a v situácii, keď už nie je z časového hľadiska pravdepodobné, aby podal takýto návrh všeobecný súd prostredníctvom čl. 144 ods. 2 ústavy, pričom už judikatúra (stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 44/2013) vytvorila vyššie citovaný štandard favorizujúci slobodu, ústavný súd podporil v tomto náleze ustálenú interpretáciu, že možno aj pôvodnú úpravu § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. zaradiť na základe sudcovskej tvorby práva pod režim § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde. Záverom a výlučne len pre akademické účely ústavný súd dopĺňa, že ustanovenie § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde je zvláštnym typom právnej, nie skutkovej obnovy (čosi iné bola právna „obnova“ konania podľa § 228 ods. 1 písm. c) a d) Občianskeho súdneho poriadku pred novely č. 519/1991 Zb.; pozn). Zákonodarca v ňom prevzal nemecký koncept ex tunc vzťahu ne-súladv a individuálnych právnych aktov, hoci nesúlady majú v zásade účinky ex nunc a nemecký systém nesúladv stojí v zásade na účinkoch neplatnosti noriem ex tunc. Z týchto dôvodov sú vzťahy nesúladv a individuálnych pozícií interpretačne zložité.

70. Opísaným spôsobom boli povinné sa k veci sťažovateľa postaviť všeobecné súdy, ktoré rozhodovali o návrhu sťažovateľa na povolenie obnovy konania. Neobstojí argument krajského súdu, že v čase jeho rozhodovania nebolo stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. Tpj 36/2014 z 9. decembra 2014 vydané. Toto stanovisko len formalizovalo myšlienky týkajúce sa spôsobu aplikácie platného práva, ktoré mohol a mal na základe vlastnej duševnej činnosti aplikovať každý sudca prerokujúci vec pred vydaním stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu na účely ochrany ústavných práv navrhovateľov povolenia obnovy konania.

71. Tým, že okresný súd a krajský súd v napadnutom uznesení zvolili konzervatívnejší prístup k výkladu aplikovateľných právnych predpisov, pričom na účely ochrany ústavných práv sťažovateľa boli tieto všeobecné súdy oprávnené nahliadať na vec prizmou povolených hraníc pre sudcovskú tvorbu práva, neposkytli sťažovateľovi ochranu hodnú princípom súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a porušili jeho základné právo na súdnu ochranu v zmysle uvedeného čl. 46 ods. 1 ústavy.

72. Na tomto základe ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

73. Zároveň ústavný súd na základe § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku). Úlohou krajského súdu bude podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde vec znova prerokovať a rozhodnúť, a to s ohľadom na skutočnosť, že podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení so závermi vyplývajúcimi z tohto nálezu o jeho aplikovateľnosti na vec sťažovateľa je možné povoliť obnovu konania len v prípade, ak rozsudok nebol vykonaný, a teda krajský súd, reflektujúc uvedené, bude povinný rozhodnúť procesne po právnej stránke perfektným spôsobom.

4.2 K formálnej stránke napadnutého uznesenia krajského súdu

74. Na záver k tejto stati ústavný súd nemôže opomenúť artikulovať pár viet k formálnej stránke odôvodnenia.

75. Povinnosťou všeobecného súdu je vždy venovať značnú pozornosť aj formálnej stránke písomne vypracovaného súdneho rozhodnutia, pričom je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania.

76. Ústavný súd poznamenáva, že text odôvodnenia napadnutého uznesenia nie je písaný najzrozumiteľnejším štýlom, čo by mohlo u sťažovateľa vyvolať pocit jeho nezrozumiteľnosti, a tak indikovať možnosť porušenia ústavnej požiadavky na zrozumiteľnosť rozhodnutí (porov. I. ÚS 236/06, I. ÚS 28/09, II. ÚS 243/05, IV. ÚS 14/07).

77. Keďže však nejde o esenciálny nedostatok vo vzťahu ku konštatovanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd sa nateraz bližšie týmto nedostatkom nezaoberal a nezaložil na ňom záver o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy.

4.3 K postupu krajského súdu v konaní

78. Ústavný súd sa vzhľadom na už popísané konklúzie k obsahu napadnutého uznesenia (t. j. najmä vo vzťahu k interpretácii a aplikácii príslušných právnych noriem) a absenciu markantnejšej argumentácie a námietok sťažovateľa proti procesnému postupu krajského súdu v konaní zaoberal otázkou ústavnej udržateľnosti procesného postupu krajského súdu z hľadiska čistoty procesného postupu stricto sensu (t. j. či krajský súd formálne postupoval podľa platného a účinného práva, či rozhodol zákonom predpísanou formou, na zákonom predpísanom zasadnutí, či vychádzal z riadne zisteného stavu veci a pod.) a či prípadné nedodržanie formálnych procesných pravidiel bolo v intenzite zakladajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

79. V tomto ohľade ústavný súd nenašiel v procesnom postupe krajského súdu (v zmysle dodržania formálnych procesných pravidiel) také nedostatky, ktoré by boli dôvodom na vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy samotným procesným postupom krajského súdu. Na tomto základe ústavný súd nevyhovел žiadosti sťažovateľa o vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy procesným postupom krajského súdu v konaní (bod 6 výroku).

5. K ostatným návrhom sťažovateľa

80. Pokiaľ sťažovateľ navrhoval, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu „*vymazať odsúdenie v odpise registra trestov*“, ústavný súd musí konštatovať, že v zmysle § 56 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde nemá právomoc rozhodnúť navrhovaným spôsobom. V tomto prípade ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 6 výroku).

81. Sťažovateľ taktiež navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie v sume 650 000 eur.

82. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva alebo slobody v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody. Ústavný súd v okolnostiach prípadu prihliadol najmä na predmet konania pred krajským súdom, teda čo bolo v stávke („at stake“) pre sťažovateľa.

83. Je potrebné poukázať, že napadnuté uznesenie krajského súdu bolo prijaté 19. marca 2014. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažnosť 9. mája 2014. Podľa informácií ústavného súdu bol sťažovateľ prepustený z výkonu trestu odňatia slobody 5. februára 2015 (sťažovateľ bol umiestnený vo výkone trestu odňatia slobody v období od 5. februára 2005 do 5. februára 2015) po vykonaní trestu odňatia slobody. Prihliadajúc (i) na skutočnosť, že sťažovateľ vykonal trest odňatia slobody bez toho, aby o spravodlivosti výšky trestu odňatia slobody uloženého za použitia asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. bolo rozhodnuté v obnovenom konaní, pričom tento stav bol zapríčinený napadnutým rozhodnutím krajského súdu, ako aj (ii) na dikciu § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde (ktorý sa mal v zmysle záverov uvedených v tomto náleze aplikovať aj na sťažovateľov návrh na povolenie obnovy konania) o možnosti obnovenia konania, len ak nebol rozsudok vykonaný, ale najmä (iii) na skutočnosť, že predmetom konania pred krajským súdom boli otázky bytostne spojené s osobnou slobodou sťažovateľa, ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie vo výške 5 000 eur.

84. S ohľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 56 ods. 4 a 5 zákona o ústavnom súde o priznaní finančného zadost'učinenia tak, ako to je uvedené v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu.

V.

85. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 553 ods. 2 a 3 Trestného poriadku o tarifnej odmene a náhrade hotových výdavkov ustanoveného právneho zástupcu advokáta M. C. (ďalej len „právny zástupca“), v súvislosti s jeho právnym zastupovaním sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku).

86. Ústavný súd preto pri priznaní tarifnej odmeny a náhrady hotových výdavkov vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

87. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi tarifnú odmenu a náhradu hotových výdavkov za dva úkony právnej služby v roku 2015 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a doplnenie sťažnosti).

88. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2014 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky 839 eur (z toho jedna

šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 139,83 eur a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 8,39 eura).

89. Ústavný súd priznal právnenému zástupcovi tarifnú odmenu a náhradu hotových výdavkov za dva úkony právnej služby v roku 2015 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky v sume 279,66 eur (2 x 139,83 eur) a 2 x režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 16,78 eur (2 x 8,39 eur). Podľa zoznamu daňových subjektov registrovaných pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) Finančnej správy Slovenskej republiky je Advokátska kancelária..., v rámci ktorej pôsobí právny zástupca, subjektom registrovaným pre DPH... Ústavný súd priznal právnenému zástupcovi tarifnú odmenu a náhradu hotových výdavkov spolu v sume 355,73 eur (296,44 eur + 20 % DPH).